



SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2023-09-25

Ärendenummer
NV-04143-11

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

INKOM: 2023-09-25
MÅLNR: M 1333-11
AKTBIL: 981

Mark- och miljödomstolen vid
Nacka tingsrätt
mmd.nacka.avdelning3@dom.se

Yttrande i mål nr M 1333-11 angående tillstånd enligt miljöbalken till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall

Med anledning av domstolens föreläggande, aktbilaga 964, anför Naturvårdsverket följande.

1. Inställning, yrkanden och grunder för talan

Naturvårdsverket har ingen invändning mot att tillstånd i enlighet med regeringens tillåtlighetsbeslut ges till sökt verksamhet under förutsättning att erforderliga villkor föreskrivs. Naturvårdsverket anser att det yrkade verkställighetsförordnandet kan meddelas.

Naturvårdsverket anser att SKB, för att uppfylla kraven i 2 kap i miljöbalken, behöver komplettera med nedanstående krav på förtydliganden.

2. Utveckling av talan

Nedan redogör Naturvårdsverket för de förslagna gemensamma villkoren för de tre verksamheterna samt föreslagna villkor för Clab/Clink respektive Kärnbränsleförvaret i Forsmark. Yttrandet är strukturerat efter SKB:s villkorsförslag i K:32 (aktbilaga 955).

Föreslagna gemensamma villkor

- *Allmänt villkor (A1)*
Målets handläggning har pågått sedan 2011 och ansökan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) har uppdaterats genom ett mycket stort antal dokument. I skrivande stund består målet i domstolen av nästan 1 000 aktbilagor. Naturvårdsverket anser mot denna bakgrund att underlaget i målet är av sådan omfattning att det är svårt att få en överblick över bl.a. vilka åtaganden som SKB gjort i målet. Dessa svårigheter kan dessutom förväntas bli större med tiden, speciellt med åtanke på att tiden för uppförande, drift och förslutning av verksamheten är beräknad till cirka 70 år.

Naturvårdsverket anser vidare att utformningen av tillståndet och de villkor som fastställs för driften av verksamheten har avgörande betydelse dels för hur verksamhetsutövaren ska kunna följa upp sitt miljöarbete på ett ändamålsenligt sätt, dels för hur tillsynsmyndigheten ska kunna utöva en effektiv tillsyn. För att underlätta kommande tillsyn anser Naturvårdsverket att bolaget därför bör specificera de aktuella åtaganden som bolaget anser är av störst betydelse ur miljöhänsesende alternativt i större omfattning formulera åtaganden som villkor. SKB bör också ange vilka tidigare åtaganden bolaget har frånfallit.

- *Energieffektivisering (A5)*
Naturvårdsverket anser att tillsynsmyndigheten ska få besluta om ytterligare villkor om skäliga energieffektiviseringsåtgärder.
- *Ekonomisk säkerhet*
Naturvårdsverket har tidigare ansett att det utöver den säkerhet som ställs enligt finansieringslagen även bör ställas ekonomisk säkerhet för efterbehandlingen av de miljömässiga effekterna av verksamheten enligt 16 kap miljöbalken. Mark- och miljödomstolen har i tillståndet för Clab fastslagit att de miljömässiga effekterna av verksamheten täcks av den säkerhet som ställs enligt finansieringslagen. Naturvårdsverket frånfaller därför yrkandet.

Föreslagna villkor för Clab/Clink

- *Återställningsplan (B4)*
SKB har föreslagit att en plan för återställning av området ska lämnas in senaste ett år före det att verksamheten vid Clink avslutas. Naturvårdsverket anser att en efterbehandlingsplan bör lämnas in och *godkännas* av tillsynsmyndigheten senaste *tre år* före avslutning av verksamheten vid Clink för att verksamhetsutövaren ska ha erforderlig tid på sig att vidta de, av tillsynsmyndigheten, beslutade återställningsåtgärderna. Naturvårdsverket är vidare av uppfattningen att återställningsåtgärderna som vidtas, om så bedöms möjligt, ska syfta till att främja biologisk mångfald på platsen.
- *Vattenhantering*
Spillvattenhantering
Naturvårdsverket anser att ett villkor avseende omhändertagande av sanitärt spillvatten ska föreskrivas, exempelvis med samma lydelse som i nuvarande tillstånd för Clab, dvs. att sanitärt spillvattnen ska omhändertas i ett reningsverk eller i annan av tillsynsmyndighet godkänd reningsanläggning.

Utsläpp till vatten

Naturvårdsverket förutsätter att myndigheten får möjlighet att yttra sig över de kommande villkorsförslagen avseende utsläpp av vatten från Clink. Naturvårdsverket anser också att SKB bör föra ett resonemang om det krävs villkor för vattenutsläpp innehållande kväve under

byggnationen av Clink med hänsyn till det berguttag som kommer att ske.

- *Masshantering*

Av handlingarna i målet framgår att byggnationen av Clink kommer att frigöra ca 105 000 ton bergmassor och att projektet kommer att ha ett underskott på massor om totalt 150 000 ton (se bilaga K:20 s. 27f.). Eftersom uttagna bergmassor kommer att behövas i projektet planerar SKB att nyttja det närbelägna bergupplaget Bockstrupen där även de utsprängda bergmassorna kommer hanteras och lagras innan användning. Naturvårdsverket anser att SKB bör beskriva denna verksamhet och de miljömässiga konsekvenserna av den. Om lagring av massor som klassas som avfall kommer att ske under mer än tre år krävs deponitillstånd enligt 9 kap. miljöbalken.

Föreslagna villkor för Kärnbränsleförvaret

- *Utformning av anläggningen (C1 och C2)*

Av SKB:s begäran om tillstånd (aktbilaga 950) framgår att det enligt bolaget i praktiken inte är möjligt att dra en skarp gräns för det område inom vilket samtliga verksamhetsanknutna aktiviteter ovan jord kommer att bedrivas. SKB anger vidare att det inte är möjligt att i detalj redogöra för samtliga åtgärder som kan vidtas utanför verksamhetsområdet. Villkoret C1 regleras genom att kärnförvarets ovanmarksanläggningar med tillhörande bergupplag och lakvattendamm ska anläggas inom de gränser som angetts i bilaga K:31.

SKB har vidare föreslagit i villkor C2 att bolaget ska uppföra Kärnbränsleförvaret under mark inom de yttre gränser som framgår av bilaga K:31 och om det finns särskilda skäl får avvikelser från vad som anges i bilagan ske efter godkännande av tillsynsmyndigheten.

Naturvårdsverket har förståelse för att flexibilitet krävs gällande exempelvis utformning och exakt placering av byggnader och anläggningar både ovan och under jord. Naturvårdsverket bedömer dock att det inte är lämpligt att vid något tillfälle tillåta att verksamhet vidtas utanför verksamhetsområdet eftersom det är det avgränsade området som har varit föremål för MKB:n och samråd. Att bedriva verksamhet utanför tillståndsgivet området kan utgöra skäl för tillsynsmyndigheten att förbjuda verksamheten (jmf. Mark- och miljööverdomstolens avgörande 2022-11-28 i mål nr M 570-19).

- *Tättningsinsatser (C3)*

Naturvårdsverket anser att villkoret om tättningsinsatser bör kompletteras med att tättningsinsatserna ska utföras i *enlighet med bästa tillgängliga teknik* och att åtgärdsplanen ska *godkännas* av tillsynsmyndigheten innan åtgärderna vidtas.

Naturvårdsverket anser att villkoret om eventuell vattentillförsel bör kompletteras med att länsstyrelsen innan åtgärder vidtas ska *godkänna* dessa.

- *Utsläpp till vatten (CUI)*

Naturvårdsverket ser positivt på att SKB försöker minska verksamhetens utsläpp av bl.a. kväverikt vatten. Av föreslaget utredningsvillkor framgår dock inte vilket vatten som ska utredas. Naturvårdsverket är av uppfattningen att utredningen bör omfatta samtliga av verksamhetens vattenströmmar, dvs. spillvatten, dagvatten från driftområdet, länshållningsvatten från tunnlar och bergrum samt lakvatten från bergupplag (jmf. bilaga K:4 2013, s. 3), om inte annat villkor föreskrivs i domen. Naturvårdsverket anser även att det bör framgå att utredningen ska syfta till att uppnå kraven enligt EU:s ramvattendirektiv.

Vad Naturvårdsverket förstår är vissa delar av vattenhanteringen redan färdigutredd. Exempelvis verkar det stå klart att det sanitära spillvattnet ska ledas till FKA:s nya reningsverk (se bl.a. bilaga K:27, s. 20). I de delar utredning inte krävs är det enligt Naturvårdsverket lämpligt att fastställa slutliga villkor redan nu. SKB bör föreläggas att inkomma med förslag för dessa villkor.

- *Masshantering (C6)*

Masshanteringen i Kärnbränsleförvaret förslås regleras både i detta mål och i tilläggsansökan, mål nr M 4842-23. SKB har i tidigare redovisade åtaganden (se aktbilaga 760) angett att bergupplaget kommer att utformas på ett sätt som uppfyller de tekniska kraven för en deponi för aktuell typ av avfall (utsprängda bergmassor). Enligt åtagandet ska bl.a. upplagsytan för bergupplaget förses med tätskikt i botten och uppsamlade diken och dräneringsledningar ska anläggas för bortledning av lakvatten från bergupplaget. Naturvårdsverket anser att ett liknande åtagande bör föreskrivas som villkor antingen i detta mål eller i mål nr M 4842-23.

- *Arbete i vatten (C9)*

I villkorsförslagen (K:1) från 2013 har SKB föreslagit att grumlande arbeten inte får ske under perioden 1 maj till 1 september. Nu föreslås inte en sådan begränsning. Naturvårdsverket anser att det är motiverat att delegera till tillsynsmyndigheten att föreskriva eventuella ytterligare villkor för arbete i vattnen.

- *Omgivningspåverkan och skötselåtgärder*

Naturvårdsverket anser att villkoret bör kompletteras med att skötselplanen ska ges in till och *godkännas* av berörd tillsynsmyndigheten tre månader innan anläggningsarbetena för Kärnbränsleförvarets ovanmarksdelar påbörjas.

- *Efterbehandling*

Naturvårdsverket noterar att bolaget inte har föreslagit ett villkor för efterbehandling av verksamheten. SKB bör föreläggas att inkomma med förslag på ett sådant villkor.

- *Natura 2000 och artskyddsfrågor*
Naturvårdsverket ser positivt på SKB:s föreslagna åtgärder till skydd för skyddade arter och Natura 2000-områden. Naturvårdsverket erinrar dock om att prövningen av påverkan på Natura 2000-områdena ska ske i ett sammanhang.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Karin Dunér efter föredragning av miljöjuristen Lena Lidmark.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit handläggarna Marcus Frenzel och Krister Mild.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Karin Dunér

Lena Lidmark

Kopia till:
(Endast externa kopior på den utgående skrivelsen)